

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottopäätös: Varmenteiden myöntäminen, kansalaisvarmenne henkilökortilla

Ratkaisumenettelystä vastaava viranomainen	Digi- ja väestötietovirasto
Ratkaisumenettely	Varmenteiden myöntäminen, kansalaisvarmenne henkilökortilla
Ratkaisumenettelyn käyttöönottopäivä	Automaattinen ratkaisumenettely on otettu käyttöön ennen automaatiolainsäädännön voimaantuloa.
Päätöspäivä	8.11.2024

Päätös

Tämä päätös on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (tiedonhallintalaki, 906/2019) 28 d §:n mukainen päätös siitä, että Digi- ja väestötietovirasto (DVV) ottaa käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn varmennepalveluasioissa, joissa on kyse DVV:n myöntämästä kansalaisvarmenteesta poliisin tai ulkoasiainhallinnon myöntämälle henkilökortille. Käyttöönottopäätöksessä tarkoitettua ratkaisumenettelyä käytetään kansalaisvarmennehakemusten perusteella tehtäviin ratkaisuihin.

Perustelut

Johdanto

Digi- ja väestötietovirasto on arvioinut automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönoton edellytykset tällä käyttöönottopäätöksellä. Digi- ja väestötietovirasto on huomioinut arvioinnissa varmennepalveluja koskevassa tunnistus- ja luottamuspalvelulainsäädännössä (laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista (661/2009), henkilökorttilaki (663/2016), Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 910/2014, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta, eli eIDAS-asetus, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1183, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehityksen vahvistamisen osalta, eli uudistettu eIDAS-asetus, varmuustasoasetus eli komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1502, annettu 8 päivänä syyskuuta 2015, teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetelmien varmuustasoja varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti, laki

vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009), Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1157, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä, eli EU:n ID-asetus), hallintolaissa (434/2003), tiedonhallintalaissa sekä yleisessä tietosuojasetuksessa (tietosuojasetus, (EU) 2016/679) säädetyt edellytykset.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo seuraavaksi kuvattavilla perusteilla, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva ratkaisumenettely täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevat edellytykset kaikilta osin.

Tunnistus- ja luottamuspalvelulainsäädäntö

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettu laki, VTVPL (661/2009), erityisesti lain 6 luku, säättää DVV:n varmennepalvelujen tuottamisesta ja tarjoamisesta yleisölle.

- Lain 6 §:n mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tarjota valtakunnallisia varmennetun sähköisen asioinnin palveluja. Palvelut ja suoritteet on tarkoitettu yhteiskunnan toimintojen ja tietohuollon sekä sen jäsenille kuuluvien oikeuksien ja velvollisuuksien mahdollistamiseen, toteuttamiseen ja turvaamiseen. Digi- ja väestötietovirasto pitää myöntämistään henkilövarmenteista varmennerekisteriä.
- Lain 61 §:n mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa, tarjota ja hallinnoida varmennetussa sähköisessä asiointissa käytettäväksi tarkoitettu kansalaisvarmenne sekä sen käyttöön välittömästi liittyvät varmennehakemisto- ja sulkulistapalvelut. Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan Digi- ja väestötietoviraston luonnolliselle henkilölle myöntämää varmennetta, joka sisältyy henkilökorttilaissa (663/2016) tarkoitettuun henkilökorttiin tai muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan, ja jota käytetään henkilön todentamista, sähköisen allekirjoituksen tekemistä sekä asiakirjojen ja viestien salausta varten. Tällä hetkellä kansalaisvarmenne sijaitsee yksinomaan henkilökortilla.
- Lain 66 § säättää kansalaisvarmenteen myöntämisen edellytyksistä ja hakijaan kohdistuvista vaatimuksista sekä siitä, että henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia.
- Lain 68 §:ssä säädetään mahdollisuudesta hakea kansalaisvarmennetta sähköisesti sekä henkilökorttiin sisältyvän varmenteen uusimisesta henkilökorttilain sääntelyn nojalla.

Henkilökorttilain (663/2016) 3 §:n 1 momentin mukaan henkilökorttiin sisältyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 61 §:n 3 momentissa tarkoitettu Digi- ja väestötietoviraston myöntämä kansalaisvarmenne. Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske alaikäisen henkilökorttia eikä 15 §:ssä tarkoitettua väliaikaista henkilökorttia. Lain 5 §:n mukaan henkilökortissa on tekninen osa, johon talletetaan kansalaisvarmenteen tiedot, sähköisen asioinnin edellyttämät kortinhaltijan tunnistautumistiedot ja kansalaisvarmenteisiin liittyvät muut välttämättömät tekniset tiedot. Alaikäisen henkilökortissa ja väliaikaisessa henkilökortissa ei ole tässä pykälässä tarkoitettua teknistä osaa. Lain 9 §:n mukaan henkilökorttia haetaan poliisilta. Hakemus voidaan panna vireille sähköisesti. Hakijan tulee saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse hakemuksen täydentämistä varten, jollei 10 §:stä (Henkilökohtainen läsnäolo henkilökorttia sähköisesti haettaessa) muuta johdu. Ulkomailta oleskeleva Suomen kansalainen voi hakea henkilökorttia Suomen suurlähetystöltä, lähetetyn virkamiehen johtamalta

konsulaatilta ja sellaiselta muulta Suomen edustustolta, jossa myönnetään passeja ja jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoasiainministeriö on oikeuttanut myöntämään henkilökortteja (*Suomen edustusto*). Hakijan on oltava henkilökohtaisesti läsnä haettaessa henkilökorttia Suomen edustustolta eikä hakemusta voida panna vireille sähköisesti. Lain 16 §:ssä säädetään, että alaikäiselle hakijalle voidaan myöntää henkilökortti, jos huoltajat siihen suostuvat. Lain 18 § säättää toimivallasta henkilökortin myöntämiseen. Henkilökortin myöntää poliisilaitos. Ulkomailla oleskelevalle Suomen kansalaiselle henkilökortin myöntää Suomen edustusto. Lain 20 §:ssä säädetään, että jos henkilökortti myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 910/2014, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta, eli eIDAS-asetus mahdollistaa fyysisen ja sähköisen hakuprosessin ja henkilön tunnistamisen. eIDAS-asetuksen 24 artikla Hyväksytyjä luottamuspalvelun tarjoajia koskevat vaatimukset toteaa seuraavaa: 1. Hyväksytyt luottamuspalvelun tarjoajat on myöntäessään hyväksytyt varmennetta luottamuspalvelulle tarkastettava asianmukaisin menetelmin ja kansallisen lain mukaisesti sen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön henkilöllisyys ja mahdolliset muut attribuutit, jolle hyväksytyt varmenne myönnetään. Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja tietoja on tarkastettava hyväksytyt luottamuspalvelun tarjoajan toimesta joko suoraan tai kolmatta osapuolta käyttäen kansallisen lain mukaisesti: a) luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön valtuutetun edustajan läsnä ollessa; tai b) etäältä käyttäen sähköisen tunnistamisen menetelmää, jonka osalta on ennen hyväksytyt varmenteen myöntämistä varmistettu luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön valtuutetun edustajan läsnäolo ja joka täyttää 8 artiklassa säädetyt ”korotettua” tai ”korkeaa” varmuustasoa koskevat vaatimukset; tai c) käyttäen a tai b alakohdan mukaisesti myönnettyä hyväksytyt sähköisen allekirjoituksen tai hyväksytyt sähköisen leiman varmennetta; tai d) käyttäen muita kansallisella tasolla hyväksytyt tunnistamismenetelmiä, jotka tarjoavat fyysistä läsnäoloa vastaavan varmuuden. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1183, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehityksen vahvistamisen osalta tuo 24 artiklan 1. kohtaan muutoksen sisällyttäen sääntelyyn eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon yhtenä käytettävänä sähköisenä tunnistusvälineenä sekä säättää henkilön tunnistamisen korkean luottamustason vaatimuksen täyttymisestä ja vaatimustenmukaisuuden vahvistamisesta vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen toimesta käytettäessä muita kuin artiklassa listattuja tunnistusmenetelmiä. Lisäksi 24 artiklan 1. kohtaan on lisätty vaatimus, jonka mukaan tunnistettaessa fyysisesti läsnäoleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilön valtuutettu edustaja tulee käyttää asianmukaisia todisteita ja menettelyjä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain, tunnistuslaki (617/2009) 22 § säättää tunnistusvälineen uusimisesta. Pykälän mukaan tunnistusvälineen uusimisessa tulee noudattaa sähköisen tunnistamisen varmuustasoasetuksen liitteen kohdassa 2.2.4 vähintään korotetulle varmuustasolle säädetyt vaatimukset.

Varmuustasoasetus eli komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1502, annettu 8 päivänä syyskuuta 2015, teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetelmien varmuustasoa varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Varmuustasoasetuksen liitteen kohta 2.2.4 toteaa seuraavaa: Ottaen huomioon riskit henkilön tunnistetiedoissa tapahtuvista muutoksista, uusimisen tai korvaamisen on täytettävä samat varmuusvaatimukset kuin henkilöllisyyden alkuperäisen todistamisen ja

varmentamisen yhteydessä tai sen on perustuttava saman tai korkeamman varmuustason voimassa olevaan sähköisen tunnistamisen menetelmään. Korkean varmuustason vaatimuksena on lisäksi: Jos uusiminen tai korvaaminen perustuu voimassa olevaan sähköisen tunnistamisen menetelmään, tunnistetiedot varmennetaan luotettavasta lähteestä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1157 unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä (nk. EU:n ID-asetus). Henkilökortin tekniseen osaan tallennettavista tiedoista (kasvokuva, sormenjälki) säädetään myös unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1157 (EU:n ID-asetus). 3 artiklan 9 kohdassa todetaan, että jos jäsenvaltiot sisällyttävät henkilökorttiin duaalisirun (dual interface) tai erillisen tallennusvälineen, ylimääräisen tallennusvälineen on oltava asiaankuuluvien ISO-standardien mukainen. Henkilökortin siru/tallennusväline on tekninen osa, jolla myös kansalaisvarmenne sijaitsee.

Varmennepalveluja koskevan tunnistus- ja luottamuspalvelulainsäädännön perusteella Digi- ja väestötietovirastolle voidaan tehdä henkilökortille sisällytettävää kansalaisvarmennetta koskeva hakemus, joka ratkaistaan Digi- ja väestötietovirastossa.

Hallintolaissa säädetyt edellytykset

Asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset

Hallintolain 53 e §:n 1 momentin perusteella automaattisesta ratkaisusta on kyse silloin, kun viranomaisen tekee asiankäsittelyn päättävän ratkaisun automaattisella tietojenkäsittelyllä ilman, että ratkaisun tarkastaa ja hyväksyy luonnollinen henkilö. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut. Ratkaisemisen on perustuttava sovellettavan lain ja etukäteisen harkinnan perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin.

Kuten edellä on todettu, Digi- ja väestötietovirasto tekee varmenteen myöntämistä/uusimista koskevan ratkaisun. Tällöin kyse on asiankäsittelyn päättävän ratkaisun tekemisestä, ja asian automaattista ratkaisemista koskevat edellytykset tulevat sovellettaviksi.

Varmenteen myöntäminen automaattisesti edellyttää, että etukäteisen harkinnan perusteella on arvioitu hakemuksen täyttävän edellytykset päätöksenteolle. Tapauskohtainen harkinta liittyy henkilökortin myöntämisen edellytyksiin. Harkinta tehdään henkilökorttivilanomaisen, ei DVV:n, toimesta. Henkilökorttihakemuksen käsittely voi mahdollisesti edetä vasta henkilökorttilain sekä myös vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain vaatimukseen liittyvän harkinnan ja hakemuksen täydentämisen jälkeen. Harkinta voi kohdistua sormenjälkien ottamiseen, henkilökohtaisen läsnäolon vaatimukseen, henkilön tunnistamiseen, hakemuksen ja liitteiden sisällölliseen riittävyteen, alaikäisen hakijan hakemuksen käsittelyyn ja huoltajalta/alaikäisen edustajalta tarvittavaan suostumukseen. Tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat arvioidaan ennen asian ratkaisemista. Ratkaisun tekoon ei liity varmenteen myöntävän DVV:n harkintaa ja arviointia.

Varmenne myönnetään kaikille säädetyt edellytykset täyttävälle sekä DVV:n kansalaisvarmennepolitiikka-asiakirjojen ja Poliisihallituksen ja DVV:n henkilökortin sekä

kansalaisvarmenteen käyttöehtojen mukaiset vaatimukset täyttävälle taholle. Säädetty edellytykset ja hakijaa koskevat vaatimukset kohdistuvat hakijan kansalaisuuteen, kotipaikkaan, VTJ-rekisteröintiin, henkilöllisyyttä ja oleskeluoikeutta osoittavaan asiakirjaan ja vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen. Näitä edellytyksiä ja vaatimuksia on kuvattu yksityiskohdaisemmin tähän käyttöönottopäätökseen liittyvän käsittelysääntödokumentaatiossa jaksossa 4. Automaattisesti ratkaistaan ainoastaan hakemukset, jotka eivät edellytä tapauskohtaista harkintaa. Näin ollen automaattisen ratkaisumenettelyn edellytykset täyttyvät tältä osin. Lisäksi asian automaattinen ratkaiseminen edellyttää, että varmennehakemus on tehty henkilökorttihakemuksen yhteydessä joko poliisin sähköisessä asiointipalvelussa vahvasti tunnistautumalla tai poliisin lupapalvelupisteessä tai Suomen ulkomaan edustustossa tunnistautumalla voimassa olevasta henkilöllisyyden osoittavasta asiakirjasta ja ulkomaalaisen hakijan tapauksessa esittämällä lisäksi voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti tai rekisteröity oleskeluoikeus, ja että varmennehakemus/varmenteen luontipyyntö välittyy DVV:lle ratkaistavaksi automaattisessa menettelyssä. Muulla tavalla vireille tulleita varmennehakemuksia ei ratkaista automaattisesti. Poliisin sähköinen asiointipalvelu/henkilökorttiviranomainen ohjaa hakijaa ja varmistaa, että vireille tulleessa hakemuksessa on kaikki asian automaattisen käsittelyn ja ratkaisun kannalta välttämättömät tiedot.

Käyttöönottopäätöksen kohteena oleva varmenteen hakemista ja uusimista koskeva automaattinen ratkaisumenettely perustuu suoraan lainsäädäntöön ja sen perusteella laadittuihin, jo edellä mainittuihin Digi- ja väestötietoviraston käsittelysääntöihin. Käsittelysääntö ohjaavat asian käsittelyä ja automaattista ratkaisemista. Käsittelysääntö on laadittu niin, että automaattinen ratkaisumenettely johtaa kussakin automaattisesti ratkaistussa asiassa tunnistus- ja luottamuspalvelulainsäädännön ja muun sovellettavan lainsäädännön mukaiseen lopputulokseen.

Automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytys

Hallintolain 53 f §:n 1 momentin mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö, johon ratkaisu on kohdistettu, voi kaikilta osin vaatia siihen oikaisua maksutta 7 a luvun mukaisella oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella, joka käsitellään päätöksen tehneessä viranomaisessa tai sen kanssa samaan rekisterinpitäjään kuuluvassa viranomaisessa.

Hallintolain 53 f §:n 2 momentin perusteella hallintolain 53 f §:n 1 momentissa säädettyä ei kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista.

Kansalaisvarmenteen sisältävän henkilökortin myöntämisen yhteydessä ei anneta hallintopäätöstä eikä oikaisuvaatimusohjetta oikaisun tekemiseen. Kansalaisvarmenteen sisältävän henkilökortin osalta säädetään, että jos henkilökortti myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta (henkilökorttilaki 20 §). Lisäksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 66 §:n mukaan henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia ja lain 68 §:n mukaan henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen uusimiseen sovelletaan henkilökorttilakia.

Automaattisesti ratkaistaan edellä kuvatulla tavalla sellaisia asioita, joissa täysi-ikäinen asianosainen hakee kansalaisvarmennetta itselleen, asiassa ei ole muita asianosaisia ja asianosaisen vaatimus voidaan hyväksyä. Tällaisessa tilanteessa oikeussuojaedellytystä ei sovelleta.

Digitalisaation tukipalvelut ja yhteentoimivuus

16.9.2024

Asian automaattinen ratkaiseminen voi kohdistua myös alaikäiseen asianosaiseen, joka hakee kansalaisvarmennetta itselleen ja jonka vaatimus voidaan hyväksyä. Kansalaisvarmenteen sisältävän henkilökortin myöntämisessä alaikäiselle/lapselle huomioidaan huoltajien/alaikäisen edustajien suostumuksen edellyttävä henkilökorttilain 16 §:n sääntely. Lisäksi huomioidaan sääntely koskien tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista lapselle sekä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta koskeva sääntely:

- Tietosuojalain 5 §:n mukaan tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettava ikäraja on 13 vuotta.
- Lapsen oikeuksien yleissopimus, sellaisena kuin se täsmentyy muun muassa lapsen oikeuksien komitean yleiskommentissa lasten oikeuksista digitaalisessa ympäristössä (Lasten oikeuksien komitean yleiskommentti No 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista, CRC/CGC/25) toteaa: Sopimusvaltioiden tulisi varmistaa, että lasten oikeuksia työskennellä digitaalisessa ympäristössä ja heidän siihen liittyviä mahdollisuuksiaan korvauksiin suojellaan.
- Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 1 artiklan mukaan lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.
- Perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Säännöksellä on sen esitöiden mukaan (HE 309/1993 vp, s. 45/l) korostettu vaatimusta lasten kohtelemisesta paitsi keskenään yhdenvertaisesti myös aikuisväestöön nähden tasa-arvoisina, periaatteessa yhtäläiset perusoikeudet omaavina ihmisinä.

Oikaisuvaatimuksen esittäminen ei ole palvelun luonteesta johtuen tarkoituksenmukaista. Automaattisessa menettelyssä tehty ratkaisu voi olla hakemuksen mukaisen varmenteen myöntäminen. Varmenteen tietosisältöä ei voida teknisistä syistä oikaisuvaatimuksen perusteella muuttaa. Mikäli myönnetty varmenne on tietosisällöltään virheellinen, tulee se varmenteenhaltijan tai varmentajan aloitteesta sulkea ja hakea uutta kansalaisvarmenteen sisältävää henkilökorttia.

Varmenteen tiedot pohjautuvat osin väestötietojärjestelmän tietoihin. Mikäli asianosaisen henkilötiedoissa on väestötietojärjestelmässä virhe, asianosainen voi hakea tähän oikaisua VTVPL 76 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittaminen

Hallintolain 53 g §:n 1 momentin perusteella hallintopäätöksestä on käytävä ilmi, jos asia on ratkaistu automaattisesti, sekä tieto siitä, missä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitettu käyttöönottopäätös on saatavilla.

Hallintolain 53 g §:n 2 momentissa säädetään, että jos asiassa ei muun lain perusteella anneta hallintopäätöstä, 1 momentissa tarkoitettut tiedot sekä tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista on kuitenkin annettava asianosaiselle muulla tavoin viimeistään asian käsittelyn päättyessä.

Kansalaisvarmenteen sisältävän henkilökortin myöntämisen yhteydessä ei anneta hallintopäätöstä. Kansalaisvarmenteen sisältävän henkilökortin osalta säädetään, että jos henkilökortti myönnetään hakemuksen mukaisesti, hakijalle ei anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta (henkilökorttilaki 20 §). Lisäksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 66 §:n mukaan henkilökorttiin sisältyvän

kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia ja lain 68 §:n mukaan henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen uusimiseen sovelletaan henkilökorttilakia.

Asian automaattisesta ratkaisemisesta kansalaisvarmenteen osalta informoidaan asiaosaista erikseen DVV:n ja henkilökorttiviranomaisen toimesta viimeistään asian käsittelyn päättyessä.

Tämän käyttöönottopäätöksen perusteella automaattisesta ratkaisumenettelystä annettavaan informaatioon merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu hallintolain 53 e §:ssä tarkoitetulla tavalla automaattisesti. Lisäksi informaatioon merkitään Digi- ja väestötietoviraston verkkosivun osoite, josta tämä käyttöönottopäätös on saatavilla. Informaatiossa on myös ohjeet käyttöönottopäätöksen pyytämiseksi Digi- ja väestötietovirastosta muilla tavoin.

Hallintolain 53 g §:n 3 momentin perusteella lisätietoja antavan henkilön nimeä ei merkitä automaattista ratkaisumenettelyä koskevaan informaatioon. Informaatioon merkitään kuitenkin yhteystieto, josta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja.

Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset

Tehtäväjaon ja käsittelysääntöjen dokumentointi

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on dokumentoitava tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako. Digi- ja väestötietovirasto on dokumentoinut tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan. Tehtäväjako perustuu työjärjestykseen, tehtävänkuviin sekä muihin asiakirjoihin.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava, että automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt dokumentoidaan riittävän selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöistä on käytävä erityisesti ilmi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti, mukaan lukien kuuleminen sekä miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Digi- ja väestötietovirasto on laatinut tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation, josta ilmenee tämän käyttöönottopäätöksen kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn toiminta. Dokumentaatiossa on kuvattu automaattisen ratkaisumenettelyn kaikki vaiheet, joilla on vaikutusta asian ratkaisuun sekä kunkin ratkaisumenettelyn vaiheen käsittelysäännöt. Käsittelysääntöjen osalta on kuvattu valikointitekijät, joiden perusteella asia ohjautuu automaattisesti ratkaistavaksi. Käsittelysäännöissä on myös kuvattu, miksi juuri nämä valikointitekijät on valittu. Dokumentaatiossa on kuvattu automaattiseen ratkaisumenettelyyn sovellettava lainsäädäntö sekä arvioitu, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan. Käsittelysäännöissä on myös määritelty, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti ja millä perusteella asianosaista ei ole tarpeen kuulla eikä päätöstä perustella. Asian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot, tietolähteet ja tietojen hankintaan liittyvät menettelyt sekä tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden varmistaminen on myös kuvattu. Dokumentaatio sisältää myös tietoa automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta sekä tietoturvallisuustoimenpiteitä koskevien vaatimusten toteuttamisesta.

Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation sisällön lainmukaisuus on tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentin mukaisesti tarkastettu ja dokumentaatio on hyväksytty. Digi- ja väestötietovirasto säilyttää hyväksyttyä käsittelysääntödokumentaatiota vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Digi- ja väestötietovirasto on tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentin mukaisesti varmistanut, että laaditun käsittelysääntödokumentaation sekä asian ratkaisemiseen käytettävien tietojärjestelmien toteutusten perusteella voidaan vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti.

Laadun varmistaminen, laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely

Tiedonhallintalain 28 b §:n mukaan viranomaisen on varmistettava ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa, että menettely vastaa tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettua dokumentaatiota eli menettelystä laadittuja käsittelysääntöjä. Lisäksi viranomaisen on varmistettava, että automaattisesti laadituissa asianosaiselle annettavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä ja että laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitu.

Tiedonhallintalain 28 c §:n mukaan viranomaisen on valvottava automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä. Säännöksessä on myös säädetty riskienhallinnasta sekä havaittujen virheiden korjaamiseen liittyvän menettelyn suunnittelemisesta.

Digi- ja väestötietovirastossa noudatettavat laadunvarmistuksen ja -valvonnan toimintatavat on dokumentoitu ja laadunvarmistuksesta sekä -valvonnasta vastaavat henkilöt on määritetty.

Digi- ja väestötietovirasto on ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa varmistanut, että automaattinen ratkaisumenettely vastaa laadittuja käsittelysääntöjä testaamalla menettelyä kattavasti. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto on varmistanut, että automaattisesti laadittavat asiakirjat perustuvat hyvään kielenkäyttöön. Digi- ja väestötietoviraston laatimien päätösten ja automaattista ratkaisumenettelyä koskevien muiden dokumenttien kieltä huolehditaan säännöllisesti.

Digi- ja väestötietovirasto on dokumentoinut, miten automaattisen ratkaisumenettelyn laatua valvotaan käyttöönoton jälkeen. Laadunvalvontaa toteutetaan pääsääntöisesti kattavan automatisoidun testauksen lisäksi valikoimalla satunnaisotannalla joitakin automaattisesti ratkaistuja asioita manuaaliseen tarkasteluun. Mahdollisten virhetilanteiden käsittelyä koskevat menettelyt on suunniteltu ja dokumentoitu.

Tiedottaminen

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa tiedonhallintalain 28 e §:ssä tarkoitetulla tavalla asioiden automaattisesta ratkaisemisesta, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeistä tiedoista verkkosivuillaan osoitteessa www.dvv.fi/automaattinen-ratkaisumenettely. Voimassa oleva käyttöönottopäätös julkaistaan osoitteessa <https://dvv.fi/kayttoonottopaatokset>. Käyttöönottopäätöksen sekä tietoa automaattisesta ratkaisumenettelystä voi saada myös vieraillemalla Digi- ja väestötietoviraston palvelupaikan asiakaspalvelussa tai soittamalla puhelinpalveluun.

Tietojen käyttö

Tiedonhallintalain 28 f §:n mukaan viranomaisen on riskiarvioinnin perusteella varmistettava, että automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan asianmukaisin teknisin toimenpitein.

Digi- ja väestötietovirasto on arvioinut automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuutta ja virheettömyyttä riskiarvioinnilla ja toteuttanut tarpeelliseksi arvioidut tekniset toimenpiteet, jotka edistävät hakemuksen sekä asiankäsittelyssä hyödynnettävien tietojen laatua.

Automaattisesti ratkaistaviksi ohjautuu ainoastaan sellaisia varmennehakemuksia, jotka on tehty henkilökorttihakemuksen yhteydessä poliisin sähköisessä asiointipalvelussa, poliisin lupapalvelupisteessä tai Suomen ulkomaan edustustossa ja jotka on välitetty DVV:lle ratkaistavaksi automaattisessa menettelyssä. Poliisin sähköinen asiointipalvelu/henkilökorttiranomainen ohjaa hakijaa ja varmistaa, että vireille tullessa hakemuksessa on kaikki asian automaattisen käsittelyn ja ratkaisun kannalta välttämättömät tiedot. Hakemuksen täyttämässä ja käsittelyssä hyödynnetään poliisin henkilökortti- ja passijärjestelmään ja DVV:n väestötietojärjestelmään merkittyjä tietoja. Järjestelmien tietojen ylläpito perustuu erityisesti tiedonsaanti- ja ilmoitusvelvollisuusäännöksiin, joiden nojalla tietojen ajantasaisuus ja virheettömyys varmistetaan.

Tietosuojalainsäädäntö

Automaattisten päätösten tekeminen

Luonnollisten henkilöiden asioihin kohdistuvan automaattisen päätöksenteon pitää täyttää myös tietosuoja-asetuksen mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen 22 artikla edellyttää kansallista lainsäädäntöä automatisoitujen yksittäispäätösten tekemisestä. Automaattista päätöksentekoa koskevan kansallisen lainsäädännön oikeusperusta on hallintolain 8 b luvussa ja tiedonhallintalain 6 a luvussa. Lainsäädännöllä on vahvistettu suojatoimet, joita automaattisessa päätöksenteossa noudatetaan. Tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitettua ratkaisumenettelyssä tehtävät päätökset perustuvat lakiin ja täyttävät tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaiset edellytykset.

Tietosuoja-asetuksen mukaan automaattisia päätöksiä koskeviin suojatoimiin kuuluu muun muassa se, että rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että ihminen osallistuu tietojen käsittelyyn. Kuitenkin tilanteessa, jossa asianosaisen vaatimus hyväksytään vaaditulla tavalla, ei asianosaisella voida katsoa enää olevan tietosuoja-oikeudellisen suojan tarvetta saada päätöstä ihmisen käsiteltäväksi (HE 145/2022 vp, s. 154). Tietosuoja-asetuksen edellyttämä suoja-toimi toteutuu tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitettua ratkaisumenettelyssä siten, että automaattisesti ratkaistaan ainoastaan sellaisia hakemuksia, joissa varmenne myönnetään hakemuksen mukaisesti.

Rekisteröidyn informointi

Rekisterinpitäjän informointivelvollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tietosuoja-asetuksen 12, 13 ja 14 artiklassa. Rekisterinpitäjän on suoraan tietosuoja-asetuksen perusteella informoitava rekisteröityä automaattisesta päätöksenteosta. Tietosuoja-asetuksen informointisääntelyn tarkoituksena on, että rekisteröity saa kattavan ja selkeän kuvan henkilötietojen käsittelyn kokonaisuudesta. Tähän sisältyy velvollisuus informoida rekisteröityä etukäteen asiointiin alkuvaiheessa siitä, että päätös asiassa on mahdollista tehdä automaattisesti.

Digi- ja väestötietovirasto on ottanut automaattisessa ratkaisumenettelyssä huomioon rekisteröidyn informointia koskevat säännökset. Kansalaisvarmenteen sisältävää henkilökorttia

Digitalisaation tukipalvelut ja yhteentoimivuus

16.9.2024

hakeva henkilö saa tarvittavat tiedot automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä ja kansalaisvarmennehakemuksen ratkaisemisesta automaattisesti sekä henkilökorttiviranomaiselta/henkilökorttiviranomaisen verkkosivuilta että Digi- ja väestötietovirastolta/Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta.

Tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi

Tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetään tietosuoja koskevasta vaikutustenarvioinnista. Mainitun artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi on tehtävä erityisesti silloin, kun henkilön henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioidaan automaattisen käsittelyn avulla, järjestelmällisesti ja kattavasti, ja arvio johtaa päätöksiin, joilla on oikeusvaikutuksia tai jotka muuten vaikuttavat henkilöön merkittävästi.

Digi- ja väestötietovirasto on laatinut ja hyväksynyt tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun vaikutustenarvioinnin automaattisesta ratkaisumenettelystä ennen sen käyttöönottoa.

Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käyttöönottopäätös perustuu seuraaviin asiakirjoihin:

- tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tehtäväjako koskeva asiakirja DVV/V/01352/2024
- tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelysääntödokumentaatio DVV/V/01352/2024
- tiedonhallintalain 28 b §:n 3 momentissa tarkoitettu laadunvarmistamista ja tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentissa tarkoitettu laadunvalvontaa koskeva dokumentaatio DVV/V/01352/2024
- tietosuojan vaikutustenarviointi DVV/V/01352/2024

Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Digi- ja väestötietovirasto säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Säilytysaika perustuu tiedonhallintalain 28 d §:n 3 momenttiin.

Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 2 momentti).

Yhteystiedot

Käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista saa lisätietoja Kansalaisneuvonnasta puh. 0295 000. Tarkemmin yhteydenottokanavista mahdollisten lisätietojen pyytämiseksi ja tietopyyntöjen tekemiseksi on kerrottu Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilla.

Digitalisaation tukipalvelut ja yhteentoimivuus

16.9.2024

Päätöksentekijä

Digi- ja väestötietoviraston työjärjestyksen mukaan yksikön johtaja hyväksyy julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 28 d §:n mukaisen päätöksen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttämisestä (käyttöönottopäätös). Digi- ja väestötietovirastossa asiat ratkaistaan esittelystä.

Mikko Pitkänen

johtaja

Jaripekka Turtiainen

johtava asiantuntija